

VALTAKUNNALLINEN
KEHITTÄMISTEHTÄVÄ

Helsingin kaupunginkirjasto
Valtakunnallinen kehittämistehtävä

TOIMINTASUUNNITELMA 2024

Sisällys

1. Johdanto	2
2. Painopisteitä 2024.....	2
Kirjastot.fi-palveluiden kehittäminen.....	2
3. Kansallinen yhteistyö	3
Yhteistyö keskeisimpien toimijoiden kanssa	3
Ammatillisen tutkimustiedon tuottaminen ja tulosten käsittely	5
4. Kirjastot.fi-palvelukokonaisuus	5
Biblioteken.fi.....	5
Digi.....	7
eKirjasto	8
Kirjasampo	8
Kirjasampo/Sivupiiri.....	10
Kirjastohakemisto	10
Kirjastokaista	11
Tiedonhaun kokonaisuus.....	12
Musiikkipalvelut.....	14
Ammattipalvelut	15
5. Viestintä.....	16
Kansainvälinen viestintä	17
6. Kaukopalvelu	18

1. Johdanto

Lain yleisistä kirjastoista mukaan (29.12.2016/1492) ”Yleisten kirjastojen toiminnan tasapuoliseksi tukemiseksi valtakunnallisella kehittämistehtävällä toteutetaan yleisten kirjastojen yhteisiä palveluja ja edistetään yleisten kirjastojen keskinäistä yhteistoimintaa” (7 §).

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen yleisistä kirjastoista (660/2017) mukaan Helsingin kaupunginkirjasto on vastannut Valtakunnallisesta kehittämistehtävästä 1.1.2018 alkaen.

Valtakunnallinen kehittämistehtävä (VAKE) on organisoitu Helsingin kaupunginkirjastossa Valtakunnallisille kehittämispalveluille. Se tuottaa kirjastojen yhteisiä verkko- ja viestintäpalveluita sekä edistää kirjastojenvälistä kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä ja vastaa valtakunnallisesta kaukopalvelusta.

VAKE on myös vahva verkostotoimija, kehittäjä ja kirjastojen yhteinen tuki. Sadat ammattilaiset osallistuvat VAKE:n palvelujen tuottamiseen – ja hyötyvät niiden käytöstä itsekin. VAKE:lla on suuri rooli esimerkiksi alusta- ja rajapintapalvelujen tarjoajana ja toisaalta erilaisten laadukkaiden verkkosisältöjen tuottajana.

2. Painopisteitä 2024

Kirjastot.fi-palveluiden kehittäminen

Kirjastot.fi-palvelukokonaisuuden karsinta jatkuu edelleen. Ekirjasto.kirjastot.fi suljetaan, kun kuntien yhteinen e-kirjasto aukeaa. Tilastot.kirjastot.fi suljetaan, kun AVI:n uusi tilastotietokanta saadaan tuotantoon. Myös Fono.fi-suljetaan, jos korvaava uusi palvelu valmistuu.

Jäljellä jäävät Kirjastot.fi-palvelut:

- Digi.kirjastot.fi
- Kirjastohakemisto/Kirkanta/Api
- Kirjasampo.fi/Sivupiiri ja Analyysi.kirjasampo.fi
- Kirjastokaista.fi
- Kirjastot.fi/Biblioteken.fi/Libraries.fi
- Tiedonhaun kokonaisuus: Kysy kirjastonhoitajalta, Makupalat, Tiedonhaun opastus, Tiedonhaun uutiskirje
- Musiikkikirjastot.fi, Fono.fi > Tempo-Finna
- Postituslistat, uutiskirjeet, Vaikuttavuus.kirjastot.fi
- Raportointipalvelu

Vuonna 2024 tavoitteena on erityisesti:

- Uudistaa Makupalat-palvelu ja integroida se osittain Kysy kirjastonhoitajalta -palveluun
- Korvata Fono.fi-palvelu uudella ”Tempo”-Finna-ratkaisulla
- Uudistaa Digi.kirjastot.fi-palvelua
- Koota Kirjastot.fi:hin tietoa kirjastojen demokratiahankkeiden ja aktiivisen kansalaisuuden tukemisen tiimoilta sekä uudistaa Monikielisen kirjaston sivuja
- Hyödyntää Annifia useammassa palvelussa, alkaen Kysy kirjastonhoitajalta -palvelusta
- Siirtää Runotietokannan metadata ja Dekkarinetin sisältöjä Kirjasampoon

- Käynnistää Kirjasammon uudistuksen suunnittelu
- Edistämään Kirjastot.fi-sisältöjen ja metadatan indeksointia Finnaan, alkaen Kirjasammosta
- Saada vihdoin Koha-kirjastot mukaan Raportointipalveluun
- Jatkaa palveluiden teknisen kehittämisen nopeuttamista ja systematisointia

3. Kansallinen yhteistyö

Valtakunnallinen kehittämistehtävä toteuttaa kansallista yhteistyötä kirjastoverkon eri toimijoiden kanssa. Yhteistyötä tehdään mm. osana Kirjastot.fi palvelukokonaisuutta, sekä osallistamalla kansallisten työryhmien ja verkostojen toimintaan, nostamalla esiin ajankohtaisia kirjastoalaan vaikuttavia tekijöitä, sekä viestimällä valtakunnallisesti eri toimijat ja sektorit huomioiden.

Yhteistyö keskeisimpien toimijoiden kanssa

Alueellista kehittämistehtävää hoitavat kirjastot

Vuonna 2024 järjestetään sovitusti kaksi AKE-linjakokousta, keväällä ja syksyllä. Kevään linjakokous toteutetaan etäkokouksena ja syksyn kokous lähitapaamisena Helsingissä. AKE- ja VAKE-kirjastojen johdon kokous toteutetaan ennen syksyn AKE-linjakokousta. Syksyn AKE-linjakokouksen ajankohta sovitaan yhdessä OKM:n kanssa siten, että kaukaa tulevat AKE-kirjastot voivat samalla matkalla osallistua sekä OKM:n tapaamiseen, että AKE-linjaan.

Vuoden aikana osallistutaan totutusti myös Liboppi-toimituskunnan työhön. Vuoden 2023 syksyllä valtakunnallinen kehittämistehtävä työsti yhteistyössä Lahden ja Joensuun alueellisen kehittämistehtävän kanssa myös kokoelmatyön verkkokurssin kirjastojen yhteiseen oppimisalustaan. Kurssille on suunniteltu myös jatko-osaa, jonka suunnittelu mahdollisesti käynnistyy vuoden 2024 aikana.

Lisäksi osallistutaan muuhun AKE-yhteistyöhön tilanteen ja tarpeiden mukaisesti.

AKE-kirjastoille on tuotettu kirjastoalan perehdytyspaketti, jota toivotaan kuntien ja kirjastojen käyttävän omassa perehdytysmateriaaleissaan.

Aluehallintovirastot

Yhteistyötä aluehallintovirastojen kanssa jatketaan vuoden 2024 aikana. Yhteistyötä onkin tehty tiiviisti eri ajankohtaisten aiheiden pohjalta. Vuonna 2024 yksi yhteistyön väylä tulee olemaan AVI:n peruspalvelujen arvioinnin ja VAKE:n kokoelmia koskevan valtakunnallisen kyselyn tulosten yhteinen käsittely, sekä näiden tulosten viestintä kirjastokentälle.

Tilastoyhteistyö jatkuu myös vuoden 2024 osalta.

Yleisten kirjastojen neuvosto

Valtakunnallisen kehittämistehtävän edustaja on mukana yleisten kirjastojen neuvoston työvaliokunnassa. Työvaliokunta kokoaa neuvoston asialistan ja käsittelee kokouksissaan myös muita kirjastoalan ajankohtaisia asioita. Työvaliokunta antaa tarvittaessa lausuntoja, sekä ottaa kantaa kirjastoalan kysymyksiin silloin, kun tarvitaan yleisten kirjastojen yhteistä näkemystä.

Vuonna 2024 työvaliokunta aloittaa *Yleisten kirjastojen Suunta*-asiakirjan päivitystyön. Tehtävä jakautuu useammalle vuodelle, sillä Suunta-asiakirja kokoaa laajasti sellaisia yhteiskunnallisia ilmiöitä ja muutoksia, joilla on pitkällä aikavälillä vaikutuksia kirjastojen toimintaan.

Yleiset kirjastot

Pienille kirjastoille suunnattu Kirjastotyössä- uutiskirje jatkuu vuoden 2024 aikana. Uutiskirje on saavuttanut ennakoitua enemmän tilaajia, joten uutiskirjettä on syytä jatkaa vielä ainakin ensi vuoden ajan. Kirjeessä pyritään nostamaan esille kirjastojen tekemää työtä, sekä tuomaan keskusteluun ajankohtaisia aiheita, jotka liittyvät kirjastojen työhön. Uutiskirjeen kautta tavoitetaan hyvin kirjastokenttää, ja voidaan tehdä yhteistyötä myös sellaisten kirjastojen kanssa, joita ei ehkä muun toiminnan kautta tavoiteta osana valtakunnallista toimintaa.

Digitaalisen kulttuuriperinnön pyöreän pöydän verkosto

DKKP on yhteistyöverkosto, joka pyrkii edistämään kulttuuriperintösektorin strategisen ja linjaavan tason yhteistyötä. VAKE:n edustaja kuuluu verkostoon ja vetää sen Digitaalinen vaikuttavuus - työryhmää.

Kansalliskirjasto

Kansalliskirjasto on VAKE:n keskeinen yhteistyökumppani monella tapaa. VAKE on mukana rakentamassa Finna-palveluympäristöä Finna 2025-2028 vision mukaan. Vision tavoitteet ohjaavat myös Kirjastot.fi-palveluiden kehittämisen linjauksia ja Kirjastot.fi-palvelut asemoidaan osaksi Finna-kokonaisuutta. Se on tärkeä jakelualusta Kirjastot.fi-sisällöille ja datalle.

Vuonna 2024 pyritään tiivistämään yhteistyötä Finna-yksikön kanssa. Jatketaan edelleen toimia, joilla edistetään Kirjastot.fi-sisältöjä ja datan indeksointia Finna.fi:hin sekä toteutetaan muita tapoja sisältöjen näyttämiseksi Finnan hakutuloksessa. Tämä vaatii ennen kaikkia resursointia vaadittavaan rajapintatyöhön sekä metatiedon yhteensopivuuteen hiomiseen ja tekijänoikeusasioiden selvittämiseen. Ensimmäiseksi saatiin Digi.kirjastot.fi:n metatiedot indeksoitua Finnaan, sen jälkeen tutkittiin Kirjasammon sisältöjen tuontia yhteistyössä Finna-tiimin kanssa. Vuonna 2024 tavoitteena on korvata Fono.fi-palvelu Finna-pohjaisella ratkaisulla. Sen jälkeen päästään edistämään mahdollisuuksien mukaan muiden Kirjastot.fi-palveluiden, kuten Kirjasammon, Kirjastokaistan, eKirjaston ja Makupalojen, Finna-näkyvyyttä.

VAKE on kehittämässä Finna-verkkokirjastoa yleisten kirjastojen asiakaskäyttöliittymänä yhdessä Kansalliskirjaston ja muiden kirjastojen kanssa. Finna-asiakasliittymiin tarjotaan Kirjastot.fi-palveluista laadukasta sisältöä ja sisältöjen esittämistapaa kehitetään entistä asiakaslähtöisemmäksi. Esimerkiksi Finna Luokkahuone ja avoimet oppimateriaalit avaavat uusia tapoja tarjota Kirjastot.fi-sisältöjä koulumaailmaan.

Kansalliskirjaston kanssa toteutetaan yhteistyössä myös Finna-viestintää, koulutusta ja tapahtumien järjestämistä. VAKE edustaa YKN:n valtuuttamana yleisiä kirjastoja Finna-konsortion ohjausryhmässä.

Kaukopalvelun kehittäminen

VAKE tukee kaukopalvelun kansallisen kehittämisen hankkeita yhteistyössä Varastokirjaston ja Kansalliskirjaston kanssa.

Kuntien yhteinen eKirjasto

VAKE tukee kuntien yhteinen e-kirjaston viestintää ja auttaa tarvittaessa muilla tavoin uuden palvelun käynnistämässä ja vakiinnuttamisessa.

Metatieto

VAKE:n edustaja kuuluu Yleisten kirjastojen neuvoston metatietotyöryhmään, Kohti metatietovisiota -jatkoprojektin ohjausryhmään sekä Kansalliskirjaston Melindan ja kuvailutyön ohjausryhmään. Kohti Metatietoa -jatkoprojektissa tuotetaan yleisten kirjastojen tiekartta kohti

Kansalliskirjaston Metatietovisiota sekä edistetään yleisten kirjastojen yhteistyötä ja vaikutusmahdollisuuksia tulevassa systeemissä muutoksessa.

Kirjasammon toimittaja on kaunokirjallisuuden kuvailutermeistä päättävän Kauno-ryhmän jäsen.

Suomen kirjastoseura

Yhteistyössä Suomen kirjastoseuran ja Kuntaliiton kanssa pyritään luomaan tietopankki, joka tukee moninaisuuteen liittyvää työtä, turvallisuutta ja varautumista kirjastoissa.

Tilastotyöryhmä

Yhteistyö AVI:n vetämän valtakunnallisen tilastotyöryhmän kanssa jatkuu 2024. VAKE:n edustaja kuuluu ryhmään ja vastaa Tilastot.kirjastot.fi-palvelusta.

Yleisten kirjastojen neuvosto

Jatketaan yhteistyötä yleisten kirjastojen neuvoston kanssa ja osallistutaan neuvoston kokouksiin ja työvaliokunnan työskentelyyn.

Ammatillisen tutkimustiedon tuottaminen ja tulosten käsittely

Valtakunnallisen kehittämistehtävän kansalliseen toimintaan tuli vuoden 2022 aikana uusi tehtäväkokonaisuus, ammatillisen tutkimustiedon tuottaminen kirjastokentän tarpeisiin.

Kokoelmatyötä tekevät henkilöt ovat tuoneet eri yhteyksissä esille toiveen, että valtakunnallisesti keskusteltaisiin kokoelmien roolista nykykirjastossa. Kirjastojen toimintaympäristö, ja erityisesti kirja-ala on muuttunut viime vuosina suuresti, ja näillä muutoksilla on myös vaikutuksia kirjastojen kokoelmatyöhön. Valtakunnallisen keskustelun ja pohdinnan tueksi tarvitaan kuitenkin tietopohjaa, jonka pohjalta voidaan käydä yhteistä keskustelua kirjastojen kokoelmista ja kokoelmatyöstä.

Toimintaympäristön muutoksista voidaan nostaa esille sellaisia keskeisiä tekijöitä, joilla on joko suoraan, tai välillisesti vaikutusta kirjastojen kokoelmiin. Tällaisia muutoksia ovat esimerkiksi automaatio ja digitalisaatio, kirja-alan murros, yhteiskunnan polarisaatio ja lukutaitoa koskevat kysymykset. Valtakunnallisen kyselytutkimuksen avulla voidaan selvittää, miten kirjastojen kokoelmat vastaavat toimintaympäristön muutokseen, ja millaisia haasteita muutokset asettavat kokoelmille.

Kyselytutkimuksen laadintaa varten kootaan pieni työryhmä, joka koostuu kokoelmatyön asiantuntijoista. Ryhmän kanssa pohditaan, mitä kokoelmia koskevaa tietoa on tarpeen saada yhteisesti jaettavaksi ja kyselyn kautta selvitettäväksi. Kyselyn toteutuksesta vastaa valtakunnallinen kehittämistehtävä. Kyselyn tulokset käsitellään yhdessä työryhmän kanssa ja pohditaan esille nousevien asioiden jatkokäsittely. Tuloksia käsitellään myös yhdessä AVI:ien, sekä OKM:n kanssa. Tuloksista laadittavan loppuraportin laatii valtakunnallinen kehittämistehtävä.

4. Kirjastot.fi-palvelukokonaisuus

Biblioteken.fi

Under år 2024 fortsätter upprätthållandet, utvecklandet och marknadsföringen av den svenskspråkiga webbplatsen www.biblioteken.fi och innehållsproduktionen på de andra gemensamma svenskspråkiga webbtjänsterna vid Biblioteken.fi, samt samarbetet med de tvåspråkiga biblioteken med regionala utvecklingsuppdrag och andra instanser och bibliotek på svensk- och tvåspråkiga orter.

Innehållsproduktion

På webbplatsen www.biblioteken.fi skapas en sida med material om bibliotekens demokratiprojekt och om stödandet av aktivt medborgarskap, trygghet och beredskap och det flerspråkiga biblioteket sidor på Biblioteken.fi förnyas.

Arbetet med att gå igenom Länkbiblioteket, reparera trasiga länkar, ta bort föråldrade länkar och sätta till nya länkar fortsätter. Vi gör också nya länksamlingar om aktuella teman. En Förnyelse av Länkbiblioteket påbörjas troligen under året och innebär i så fall arbete också med det svenskspråkiga gränssnittet.

I Fråga bibliotekarien fortsätter svarandet på frågorna som tidigare, också nya svarare välkomna. Vi fortsätter med att gå igenom och uppdatera de gamla svenskspråkiga svaren.

På Bibliotekskanalen fortsätter vi med produktionen och marknadsföringen av svenskspråkiga program. Bland annat filmas det virtuella tre-dagars evenemanget Bokkarusellen i januari. Vi kommer också att producera en serie med svenskspråkiga författare som arbetar /arbetat på bibliotek. I Fokus-artiklar publiceras också under år 2024.

År 2024 kommer vi att fortsätta att översätta skivhyllor i Musiikkikirjasto.fi till svenska.

Innehållsproduktion på och upprätthållande av de övriga tjänsternas (Biblioteksregistret, Boksampo, och Sidospår) svenskspråkiga gränssnitt fortsätter liksom tidigare. I Boksampo görs bl.a. en bokhylla med de böcker som presenteras på Bokkarusellen. eBiblioteket kommer under året att ersättas av det nya nationella e-biblioteket som administreras av Nationalbiblioteket.

Biblioteken.fi erbjuder material från sina tjänster för bibliotekens webbsidor. Under år 2024 är målsättningen att Biblioteken.fi:s innehåll ännu bättre än tidigare ska hittas på bibliotekens sidor.

Information, marknadsföring och samarbete

Biblioteken.fi informerar om aktuella ärenden inom biblioteksbranschen och synliggör den svenskspråkiga biblioteksverksamheten i Finland. Biblioteken.fi synliggör också de finländska biblioteken i Sverige och i övriga Norden. I samarbete med biblioteken erbjuds de svenskspråkiga tjänsterna kommunernas invånare och skolor.

Vi fortsätter med att sprida information om och erbjuda handledning och skolning i användningen av de svenskspråkiga tjänsterna. Planeraren för Biblioteken.fi deltar bland annat i EDUCA 2023 och Finlands svenska biblioteksdagar i Mariehamn och besöker bibliotek (fysiskt eller digitalt) i Svenskfinland för att berätta om biblioteken.fi och hur biblioteken kan använda innehållet i sitt eget arbete och kommunikation. Vi hoppas också på respons och utvecklingsidéer. Biblioteken.fi deltar i mediekunskapsveckan, som ordnas i februari 2024, genom att erbjuda innehåll till veckans materialbank, en artikel till veckans tidning och information om veckan till biblioteken.

På webbplatsen Biblioteken.fi informerar vi på svenska förutom om de egna tjänsterna också om aktuella projekt, så som e-biblioteksprojektet, kampanjer, evenemang, fortbildningar, lediga arbeten och annat som är aktuellt inom biblioteksbranschen.

Biblioteken.fi fortsätter också att informera på sociala medier. Våra svenskspråkiga informationskanaler på de sociala medierna är:

- Biblioteken.fi:s, Boksamos och Sidospårs Facebook-sidor
- Facebook-gruppen Svensk biblioteksarbete i Finland där biblioteksanställda i Svenskfinland också kan diskutera med varandra

- Biblioteken.fi:s konto på X (f.d. Twitter).
- Under årets utreds möjligheterna för ett svenskspråkigt nyhetsbrev om informationsökning.

Planeraren för Biblioteken.fi deltar i olika arbetsgrupper och samarbetsformer, så som Svenska samarbetsgruppen för bibliotekens utvecklingsuppdrag (Åke-gruppen), med deltagare från tvåspråkiga bibliotek med utvecklingsuppdrag och Regionförvaltningsverket. Planeraren för Biblioteken.fi fungerar under först delen av året också som ordförande för Finlands svenska biblioteksforening, samt håller kontakt med andra centrala aktörer. Planeraren deltar också i möten med AKE-biblioteken och samarbetet med de andra planerarna vid enheten Nationella utvecklingstjänster fortsätter.

Digi

Digi-palvelu kokoaa yleisten kirjastojen digitoiman aineiston yhteen palveluun, jonka kautta aineistoilla on myös Finna-näkyvyys. Palvelu sisältää tällä hetkellä 472 kokoelmaa ja noin 11 398 yksittäistä aineistoa, mm. lehtiartikkeleita, valokuvia, kirjeitä ja äänitteitä.

Vuoden 2023 aikana palvelun aineistomäärä on edelleen kasvanut. Viime vuosien aikana yleiset kirjastot ovat lähes kokonaan luopuneet itsenäisistä digitaalisista kotiseutukokoelmistaan ja siirtäneet aineistonsa osaksi yhteistä Digi-palvelua. Palvelun aineistomäärä kasvaa myös edelleen tasaisesti uusilla aineistoilla.

Vuoden 2023 aikana oli tarkoitus kartoittaa palvelun uudistustarpeet ja tehdä niihin liittyvät tekniset toimenpiteet. Tekniikkatiimin työtilanteen takia palvelun uudistusta ei pystytty käynnistämään, vaan uudistustoimet siirtyivät vuodelle 2024. Vuoden 2024 aikana selvitetään palvelun uudistustarpeet ja pohditaan, tarvitaanko järjestelmän kokonaisuudistus, vai pystytäänkö palvelua uudistamaan kevyemmällä toimenpiteillä. Mikäli palvelu päätetään siirtää Omeka S -versioon, on varauduttava siihen, että se vaatii suurempaa teknistä panostusta, sekä käyttäjien koulutusta uuden palvelun käyttöön.

Neuvontaa palvelun käyttöön annetaan joka tapauksessa edelleen, sekä vastataan asiakkailta tuleviin palautteisiin. Lisäksi kirjastojen on mahdollista liittyä palvelun käyttäjiksi entiseen tapaan, ja saada käyttäjätunnukset palveluun.

Mikäli tekniikkatiimin työtilanne mahdollistaa, listalla olevat uudistustarpeet ovat seuraavat:

Järjestelmän toiminnallisuuden parannukset

Palvelun käyttöliittymä vaatii toiminnallisia parannuksia. Näitä ovat mm.:

- haun korvaaminen paremmin toimivalla hakumootorilla
- lisenssivalitsimen käyttöönotto
- tutkitaan mahdollisuutta rajata käyttöoikeudet ja ylläpidon näkymä kokoelmakohtaisesti
- kokoelmanäkymän selkeyttäminen
- muut mahdolliset käytettävyyttä parantavat toimenpiteet, mm. tarvittavien lisäosien asennus ja testaus
- mahdollisesti siirtymä uuteen Omeka S -versioon

Metatietojen yhtenäistäminen ja käyttöoikeustietojen yhtenäiset käytännöt

Päivitetään palvelun käyttöohjeet teknisten uudistusten jälkeen ja annetaan suositukset metatietojen yhtenäistämiseen. Pyritään siihen, että kaikkien aineistojen kohdalla ilmaistaan käyttöoikeustiedot selvästi. Neuvotellaan myös Finnan ylläpitäjien kanssa siirtyvien tietojen täydennystarpeista, jotta jo Finna-näkymässä olisi riittävät metatiedot vastaamassa asiakastarpeisiin.

eKirjasto

eKirjasto.kirjastot.fi on palvelu, joka kokoaa yhteen käyttöliittymään kaikki yleisten kirjastojen tarjoamat e-aineistot.

Palvelu on ollut käytössä vuodesta 2012 alkaen. Palvelulle on ollut tarvetta, sillä sen kautta kirjastojen asiakkaat ovat löytäneet kaikki e-aineistot yhden palvelun avulla. Erityisesti pandemiavuosina 2020 ja 2021 palvelu tavoitti hyvin kansalaisia kirjastojen tarjoamien e-aineistojen pariin.

Kuntien yhteinen e-kirjasto avautuu vuoden 2024 keväällä. Se tulee tarjoamaan kaikille palveluun liittyville kuntien asukkaille yhteisesti käytössä olevat e-aineistot. Tällöin Kirjastot.fin eKirjasto voidaan sulkea, ja ohjata asiakkaat uuden palvelun käyttöön.

Toimenpiteet vuonna 2024:

- eKirjastoa ylläpidetään kevennetysti alkuvuoden 2024 aikana. Vuoden 2024 alkupuolella palvelun etusivun kautta informoidaan uudesta aukeavasta e-kirjastopalvelusta.
- eKirjaston kautta tuleviin asiakaspalautteisiin vastataan vielä alkuvuoden 2024 aikana. Kuntien yhteisen e-kirjaston avauduttua keväällä 2024 eKirjasto suljetaan ja otetaan pois tuotantokäytöstä.
- Kirjastoille viestitään vuoden 2024 alussa eKirjaston sulkeutumisesta ja sen poistamisesta verkkokirjastoista. Tässä seurataan kuntien yhteisen e-kirjaston kehittymistä ja aikatauluja, ja reagoidaan tilanteeseen tämän mukaisesti.

Kirjasampo

Kirjasampo.fi/Boksampo on keskeinen kaunokirjallisuuden verkkopalvelu Suomessa. Palvelu perustuu linkitettyyn tietoon ja tarjoaa hakutoimintojen lisäksi toimitettuja sisältöjä. Sivupiiri on lasten ja nuorten kirjallisuuden osio ja Analyysi.kirjasampo.fi on rinnakkainen, semanttiseen hakuun ja data-analyysiin perustuva hakupalvelu.

Kirjasampo.fi-palvelussa työskentelee toimittaja, joka vastaa palvelun suomenkielisistä aikuisten kirjallisuuden sisällöistä tietokannassa ja verkkopalvelussa. Toimittaja arvioi ja suunnittelee verkkopalvelun kehittämistä, kouluttaa tarvittaessa kirjastohenkilöstöä ja muille sidosryhmiä sekä koordinoi yhteistyöprojekteja. Kirjasammon toimittajan vakanssi jaetaan 2024 kahdelle työntekijälle, joista toinen tekee palvelun parissa 60 % työviikkoa ja toinen 40 %. Ensin mainittu työskentelee myös Kirjasampo-tiimin vetäjänä, koordinoi palvelun työntekijöiden yhteistyötä, raportoi asioista tarvittaessa esihenkilölle ja kutsuu koolle säännöllisiä tiimipalavereja, joissa jaetaan tietoa ja kehitetään yhteisiä työtapoja. VAKE vastaa myös Kirjasammon lasten- ja nuortenkirjaosio Sivupiiristä, ruotsinkielisestä Boksampo-puolesta, sivuston tekniikasta ja graafisesta suunnittelusta. Kirjasammon tietokannan sisällöt ovat näkyneet lokakuusta 2023 alkaen myös uudessa hakuliittymässä Analyysi.kirjasampo.fi, jonka kehittämisestä on vastannut

Semanttisen laskennan tutkimusyksikkö SeCo.

Kirjasammon toimitus käsittelee tietokantaan saapuvat kaunokirjallisuuden uutustiedot ja tekee verkkopalvelusisältöä: artikkeleita, uutisia, kirjavinkkejä ja -listoja. Toimitus ylläpitää kotimaisten kirjablogien listaa ja kirjallisuustapahtumien kalenteria. Toimittaja tilaa ulkopuolisilta kirjoittajilta laajoja, eri aiheita tarkastelevia kirjallisuusseitejä ja toimii niiden editorina. Tärkeimpänä tavoitteena verkkopalvelun sisällöntuotannolla on kirjastojen työntekijöiden ja asiakkaiden pitäminen valtakunnallisesti ajan tasalla sekä uuden että vanhemman kirjallisuuden sisällöistä, ajankohtaisista teemoista ja puheenaiheista.

Sosiaalisen median kanavista käytössä ovat Facebook, Twitter/X ja Instagram. 14.11.2023 Kirjasammolla on yli 4 100 Facebook-tykkääjää, lähes 3 600 Twitter/X-seuraajaa ja yli 1 740 Instagram-seuraajaa. Lisäksi käytössä on Kirjasammon, Sivupiirin, Kirjastokaistan ja Kysy kirjastonhoitajalta -palvelun yhteinen uutiskirje, Kirjallisuuskirje, jolla on noin 2 000 tilaajaa.

Kirjasammon sisältöjä on mukana paikallisissa verkkokirjastoissa (erityisesti Finna-kirjastojen kirjallisuussivuilla), joissa tulevat esiin Kirjasammon kirjavinkit, kirjallisuustapahtumien kalenteri, kirjahyllyt ja kirjablogilistan uudet päivitykset. Hyllyt ja teoskommentit mahdollistavat kirjastotyöntekijöille matalan kynnyksen osallistumisen, kuten myös Kirjasammon teostietojen täydentämistä varten tehty lomake. Jotkin kirjastot päivittävät alueensa kirjailijoiden tietoja itse suoraan Kirjasammon tietokantaan.

Kirjasampo tekee yhteistyötä toimitettujen sisältöjen tuotannossa esim. Helmet-kirjastojen kanssa (lukuhaasteen hakuohje, palkintouutiset). Muiden VAKE-palvelujen kanssa eri sivustojen sisältöjä yhdistetään mielekkäiksi kokonaisuuksiksi, joita voi hyödyntää kirjastoissa ja opetuksessa. Kirjasampo on mukana kirja-alan järjestöjen kanssa vuosittaisessa Lukuloma-hankkeessa, joka innostaa alan toimijoita (kuten kirjastoja) nostamaan esiin syysloman viettoa lukulomana.

Vuoden 2024 aikana edistetään Kansalliskirjaston kanssa Kirjasammon tietojen yhdistämistä Finnaan. Tekniikkatyön osalta merkittävässä roolissa on rajapintauudistuksen eteneminen, joka mahdollistaa Kirjasammon tietokannan kuvailutietojen hyödyntämisen muissa kirjastotietokannoissa. Kirjasammon tietokantaan on tarkoitus lisätä vuoden aikana myös lakkautetun Lahden käännösrunotietokannan sisällöt ja dekkarikirjailijoiden tietoja lakkautetusta Tornion kirjaston Dekkarinetti-palvelusta. Käyttöliittymään tehdään tarvittaessa ja palautteen perusteella päivityksiä, korjauksia ja parannuksia, joita Kirjasammon toimittaja koordinoi tuoteomistajan roolissa. Lisäksi mahdollisesti aloitetaan Kirjasammon julkaisutekniikan päivittämisen suunnittelu.

Kirjasammon toimittaja on kaunokirjallisuuden kuvailutermeistä päättävän Kauno-ryhmän jäsen ja mukana Tietokirjafestivaalin ohjelmatyöryhmässä.

Kirjasampo/Sivupiiri

Kirjasammon Sivupiiri-palvelussa työskentelee toimittaja, joka vastaa palvelun suomenkielisistä lasten- ja nuortenkirjallisuuden sisällöistä tietokannassa ja verkkopalvelussa. Toimittaja esittelee lasten- ja nuortenkirjallisuutta ja tarjoaa niihin liittyen lukuvinkkejä valtakunnallisiin hankkeisiin. Sivupiiri tukee Seinäjoen kaupunginkirjastoa lasten ja nuorten lukemista ja lukutaitoa edistävien kirjastopalvelujen valtakunnallisessa erityistehtävässä. Sivupiirin tuottamat sisällöt ovat vapaasti käytettävissä: päivän täky -vinkit ovat tilattavissa syötteenä, ja niitä ja teemoitettuja kirjahyllyjä voi vapaasti hyödyntää myös kirjastojen vinkkauksissa ja aineistonäyttelyissä. Toimittaja arvioi ja suunnittelee verkkopalvelun kehittämistä ja kouluttaa tarvittaessa kirjastohenkilöstöä ja muita sidosryhmiä. Sisällöntuotannossa on apuna Helsingin kaupunginkirjaston työntekijä, joka käyttää 10 % työajastaan Sivupiirin toimitukselliseen työhön.

Sivupiirin toimittaja käsittelee tietokantaan saapuvat suomenkieliset lasten- ja nuortenkirjallisuuden uutuustiedot ja tekee verkkopalvelusisältöjä: artikkeleita, uutisia, kirjavinkkejä ja -listoja. Palveluun tilataan myös ulkopuolisilta kirjoittajilta laajoja, eri aiheita tarkastelevia artikkeleita. Tärkeimpänä tavoitteena verkkopalvelun sisällöntuotannolla on kirjastojen työntekijöiden ja asiakkaiden pitäminen valtakunnallisesti ajan tasalla sekä uuden että vanhemman lasten- ja nuortenkirjallisuuden sisällöistä, ajankohtaisista teemoista ja puheenaiheista. Tärkeimpiin tavoitteisiin lukeutuu myös lasten ja nuorten lukemaan innostaminen valtakunnallisesti. Osana Kirjasammon toimitusta Sivupiirin toimittaja osallistuu kotimaisten kirjablojen listan ylläpitämiseen ja kirjallisuustapahtumien kalenterin päivittämiseen.

Sosiaalisen median kanavista käytössä ovat Facebook, X ja Instagram. Marraskuun alussa 2023 Sivupiirillä on 1300 Facebook-tykkääjää, noin 1100 X-seuraajaa ja lähes 1300 Instagram-seuraajaa. Lisäksi käytössä on Kirjasammon, Sivupiirin, Kirjastokaistan ja Kysy kirjastonhoitajalta -palvelun yhteinen kirjallisuusaiheinen uutiskirje, jolla on nyt hieman yli 2000 tilaajaa.

Sivupiirin toimittaja vinkkaa pyynnöstä luettavaa myös muille medioille ja nostaa näin esiin sekä palvelua että kirjastoja yleisesti. Toimittaja osallistuu erilaisiin tapahtumiin ja tekee tiivistä yhteistyötä alan toimijoiden (mm. Lastenkirjainstituutti, Suomen Kirjastoseura, Lukukeskus, Suomen Tietokirjailijat ry) kanssa. Sivupiirin toimittaja osallistuu pyydettyä alaa koskeviin seminaareihin esimerkiksi paneelikeskusteluiden ja puheenvuorojen muodossa, ja kouluttaa kirjastoammattilaisia palvelun sisältöihin ja esimerkiksi vinkkaamiseen liittyen. Sivupiiri on myös mukana kirja-alan järjestöjen (mm. Kirjastoseura, Kustannusyhdistys, Kirjasäätiö, Lukukeskus, Lukuliike) vuosittain järjestämässä Lukuloma-hankkeessa, joka innostaa myös kirjastoja nostamaan esiin perheiden mahdollisuutta viettää syysloma lukulomana. Sivupiirin toimittaja on jäsenenä lasten- ja nuortenkirjallisuuden tunnettuutta ja arvostusta edistävässä Lanu-neuvostossa ja vuonna 2023 perustetussa kirja-alan toimijoita laajasti yhdistävässä Lanu-yhteistyöverkostossa.

Kirjastohakemisto

Kirjastohakemistoon tallennetaan kaikkien suomalaisten kirjastojen yhteys- ja palvelutiedot. Hakemisto tarjoaa mm. reaaliaikaiset aukioloajat, kartat ja toimipisteiden haun palveluiden mukaan.

Hakemisto koostuu tietokannasta (kirkanta.kirjastot.fi), responsiivisesta käyttöliittymästä ja upokkeista (hakemisto.kirjastot.fi) sekä rajapinnasta (api.kirjastot.fi). Finna.fi:n ja Finna-

verkkokirjastojen toimipaikkahaku on toteutettu Kirjastohakemiston rajapinnan avulla. Myös kirjastojärjestelmätoimittajat ovat kehittäneet verkkokirjastoihin kirjastohakemisto-upokkeita.

Kirjastohakemiston käyttöliittymän päivitys julkaistaan vuoden 2023 lopulla ja palvelu siirretään toiseen palvelinympäristöön. Vuonna 2024 Kirjastohakemiston upokkeita ja rajapintaa kehitetään ja pyritään mm. toteuttamaan tietojen siirtoa (mm. aukiolotunnit, tilatietoja) AVI:n uuteen yleisten kirjastojen tilastotietokantaan. Useampana vuonna on asetettu tavoitteeksi käynnistää yhteistyö DVV:n kanssa Kirjastohakemiston datan jakamiseksi Suomi.fi-Palvelutietovarantoon ja sitä kautta myös Suomi.fi-palvelunäkymään. On kuitenkin epävarmaa, löytyykö siirron suunnitteluun ja toteuttamiseen resursseja vuoden 2024 aikana.

Kirjastojen aukiolo- ym. tietojen tallentaminen ja päivittäminen Kirkanta-tietokantaan on kirjastojen omalla vastuulla, mutta Kirjastot.fi-toimitus antaa neuvoja ja opastusta tietojen tallentamisesta Kirkantaan.

Kirjastokaista

Kirjastokaista.fi on kirjastojen nettiv ja -radio. Kirjastokaistan vuoden 2024 toiminta pohjautuu vakiintuneelle perustalle. Kirjastokaistan sisällöntuotantoa leimaavat laajat yhteistyöverkostot, valtakunnalliset hankkeet ja kampanjat sekä jatkuvuus hyviksi havaittujen sarjojen tuotannossa. Tällä Kirjastokaista pyrkii sellaisiin tuotannollisiin valintoihin ja rajauksiin, että ”Kirjastokaistan resurssi” käytetään siihen, missä sen panosta eniten tarvitaan. Sisältöjä tuotetaan suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

Kirjastokaista toimii julkaisualustana myös kirjastojen tuottamille videoille ja podcasteille.

1) Kirjallisuusohjelmat

- Mitä Kirjastokaistalta löytyy? Kirjailijahaastatteluja, lukuvinkkejä, podcasteja ja lukukampanjavideoita
- Miksi? Osallistuminen sisältöjen avaamiseen ja lukemisen edistämiseen
- Vuonna 2024: Tulossa mm. Kirjaston kirjailijat -sarjan ruotsinkielinen kausi yhteistyössä Biblioteken.fi:n kanssa, sisältöjen tuottaminen kirjakentän yhteiseen Lukuloma-kampanjaan sekä yhteistyö Sivupiirin kanssa

2) Kirjastomarkkinointiohjelmat

- Mitä Kirjastokaistalta löytyy? Dokumentteja, kirjastopalveluiden esittely- ja mainosvideoita
- Miksi? Kirjaston palveluista ja roolista viestiminen
- Vuonna 2024: Tulossa mm. uusia osia ”10? kirjastosta” -sarjaan ja ”Löytöretki levyhyllyihin” -sarjaan yhteistyössä Musiikkikirjastot.fi:n kanssa sekä vuoden suurimpana tuotantona dokumentti, joka tuotetaan yhteistyössä Anna Kortelaisen ja Kansalliskirjaston kanssa

3) Koulutusohjelmat

- Mitä Kirjastokaistalta löytyy? Koulutuspäivien ja seminaarien suoralähetyksiä ja asiantuntijahaastatteluja
- Miksi? Koulutusten ja seminaarien tasa-arvoisen saavutettavuuden edistäminen
- Vuonna 2024: Tulossa mm. suoralähetyksiä ja koulutusohjelmia yhteistyössä paikallisten kirjastojen, AKE-kirjastojen ja työryhmien, Monikielisen kirjaston, aluehallintoviraston, Kirjastoseuran, Seinäjoen Erten sekä kirja-alan toimijoiden kanssa. Koulutussisältöjen

aiheina ovat mm. kirjastojen yhteiset Tarinasaalis- ja Bokkarusellen -kokonaisuudet, Monikielisyiden teemavuoden seminaari, Lukukoirakko-hankkeen seminaari sekä kirjastojen demokratiatyöhön liittyvä tuotanto

Eritysmainintoja vuodesta 2024

Kirjastokaista julkaisee kevätkaudella 2024 dokumentin, jonka julkaisu tapahtuu kutsuvierasnäytäntönä ja jonka markkinointiin panostetaan erityisen paljon yhteistyössä Kansalliskirjaston kanssa.

Kirjastokaista aloitti vuonna 2023 yhteistyön Kirjastolehden kanssa ”10? kirjastosta” -videosarjan tiimoilta. Jokaisessa Kirjastolehden numerossa julkaistaan haastatteluartikkelina versio yhden uuden videon pohjalta. Yhteistyö jatkuu vuonna 2024.

Kirjastokaistalla on suhteellisen isot seuraajamäärät some-kanavilla. Kirjastokaistalla huolehditaan siitä, että vuonna 2024 työaikaa vapautetaan nykyistä enemmän systemaattiseen some-kanavien ylläpitämiseen.

Käyttöliittymä ja tekniikka

Kirjastokaista-sivustolle ei ole tulossa isoja uudistuksia vuoden 2024 aikana. Käyttöliittymän ominaisuuksien tekninen kehittäminen on sidoksissa Kirjastot.fi:n tekniikkatiimin aikatauluihin ja resursseihin eikä vuodelle 2024 ole varattu tekniikkaresursseja Kirjastokaistan käyttöliittymien uudistamiseen.

Kirjastokaistalla on haasteita käyttäjätilastojen kokoamisen kanssa, sillä evästeasetukset estävät videoiden katseluiden rekisteröitymisen. Kirjastokaistalla tutkitaan yksityisyyden suojan turvaavia keinoja saada käyttäjätietoa ja sen kautta numeerista palautetta videoiden käyttötavoista ja katseluista.

Tekniikka kehittyy jatkuvasti ja laadukkaan tuotannon ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi Kirjastokaistalla on pieniä tarpeita uusia kalustoaan vuoden 2024 aikana.

Tiedonhaun kokonaisuus

Kirjastolain mukaan kirjaston tehtäviin kuuluu tarjota tietopalvelua sekä ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön. Kirjastot.fi:n tiedonhaun kokonaisuus tähtää osaltaan tämän velvoitteen täyttämiseen: Kysy kirjastonhoitajalta mahdollistaa kaikille kirjastoille tietopalvelun tarjoamisen käyttäjilleen ja kirjaston käyttäjille väylän tietopalveluun verkossa, Makupalat.fi kokoaa suositellut tiedonlähteet sekä tietopalvelutyötä tekeville, koulujen käyttöön että muille verkossa liikkuville, Tiedonhaun uutiskirje tukee ammattilaisten ja ammattiin opiskelevien tiedonlähteiden tuntemusta ja Tiedonhaun opastus on perusopas tiedonhakua harjoittelevalle tai opettavalle.

Kysy kirjastonhoitajalta 2024

Kysy kirjastonhoitajalta on suomalaisten kirjastojen yhteinen verkossa toimiva tietopalvelu. Mukana on kaupungin- ja kunnankirjastoja, erikoiskirjastoja ja tietopalveluryhmiä. Yhteensä palvelussa toimii noin 80 kirjastoa ja vastaajia on vuosittain 250-300 väliltä.

Kysy kirjastonhoitajalta -palvelussa luotiin vuonna 2021 tarkennetut palveluperiaatteet. Niiden onnistumisesta on keskusteltu valtakunnallisissa kokouksissa 2022 ja 2023. Tarpeellisia lisäyksiä on tehty ja palveluperiaatteiden seuranta jatketaan vuoden 2024 valtakunnallisessa kokouksessa

erityisesti vuonna 2023 luodun vakiovastauspankin osalta. Keskustella aiotaan myös tilanteesta kysymysvyöryjen ja asiattomuuksien osalta.

Erikoisvastaajaryhmien toiminnassa on ollut jonkin verran käytännön ongelmia. Asiaa käsitellään valtakunnallisessa kokouksessa, mutta sitä edeltävät erilliskokoukset vastaajaryhmille. Näistä osa on järjestetty vuoden 2023 lopulla, osa pidetään vuoden 2024 alussa.

Myöhässä olevia ja muu kunta -kysymyksiä on ollut paljon viime vuosina. Paineet toimituksen osalta pitkään odottavien kysymysten hoitamiseksi ovat kasvaneet huomattavasti sen jälkeen, kun toinen valtakunnallinen toimittaja jätettiin pois. Tästä syystä toiminnan vastuullinen suunnittelija on joutunut vastaamaan hyvin paljon enemmän kysymyksiin kuin aiemmin. Lisäksi toimituspolitiikkaan liittyvät sekä ongelmalliset kysymykset hoidetaan toimituksessa, tätäkin vastuuta on ollut enemmän. Toisen valtakunnallisen toimittajan palauttaminen palveluun on ensisijaisen tärkeää. Jos toimittajaa ei saada, tietopalvelun kokonaisuuden toiminnasta jäävät ensi vuonna pois useat osat: osa Kysy kirjastonhoitajalta -opastuksista ja koulutuksista sekä osallistumisista, Tiedonhaun uutiskirje sekä Tiedonhaun opastus -kokonaisuuden päivitys. Alla olevat suunnitelmat toteutuvat siis kokonaisuudessaan vain, jos suunnittelijan työaika riittää niiden toteuttamiseen.

Vastaajien aktiivinen opastus jatkuu vuonna 2024. Palvelun tiimoilta järjestetään säännöllisesti Opastusta vastaamiseen -sarjassa tietoiskuja sähköpostitse ja Teamsissa. Väliaikaisiksi suunnitellut Uuden vastaajan koulutukset Teamsissa jatkuvat, samoin kyselytunnit. Vastaajilta tiedusteltiin kyselyssä syksyllä 2023 koulutustoivomuksia. Toivomukset otetaan huomioon vuoden 2024 koulutusten suunnittelussa.

Syksyllä 2024 julkaistaan useampiosainen kysymyskokoelmasarja. Sarja näkyy Kysy kirjastonhoitajalta -palvelun kokoelmat-osassa, palvelun etusivulla sekä Kirjastot.fi:n Tiedonhakuosioissa. Aiheena ovat historiaan liittyvät kysymykset, jollei jokin ajankohtainen aihe ilmaannu tilalle.

Palvelussa seurataan tekoälysovelluksia ja niiden kehitystä sekä pohditaan omia mahdollisuuksia hyödyntää tekoälyä.

Teknisesti keskiössä ovat käyttäjätunnusten siivous sekä ylläpidon hälytyskellon kehittäminen.

Arvioidaan Kysy kirjastonhoitajalta -Facebook ja X-tilien tarpeellisuutta.

Kysy kirjastonhoitajalta -palvelu osallistuu messuille sekä yhteisiin koulutuksiin ja esitelmätilaisuuksiin osana Kirjastot.fi:n tiedonhakukokonaisuutta.

Kysy kirjastonhoitajalta tulee myös vuonna 2024 olemaan näkyvästi esillä Kirjallisuuskirjeessä ja Tiedonhaun uutiskirjeessä, samoin kuin Tiedonhaun opastuksen harjoitusosassa.

Makupalat.fi 2024

Makupalat.fi on Suomen yleisten kirjastojen tuottama valikoitujen tiedonlähteiden paketti tiedonhakuun. Kokoelmaan on kerätty rajattu määrä laadukkaita verkkosivuja luotettavan tiedon etsijöille ja erityisesti tietopalvelussa työskenteleville ja Kysy kirjastonhoitajalta -palvelun vastaajille.

Makupalat.fi:n kokonaisuudistus käynnistyy vuoden 2024 aikana. Se on iso projekti, joka vie suuren osan ajasta.

Tehotarkastuksen keskiössä vuonna 2024 on kategoria E-kirjat. Kaunokirjallisuus. Tietokirjallisuus.

Sisältöjen, kuvailujen ja luokitusten tehotarkastus jatkuu vuonna 2024. Julkaisijatiedon korjauksia jatketaan ja kokonaisuudistuksesta toivotaan apua työn helpotukseen. Julkaisijatieto toimii hakuna Makupalat.fi:ssä. Julkaisijoita on kuitenkin kirjoitettu monessa eri nimimuodossa Makupalat.fi:n ja näin ollen haut eivät toimi, vaan tuovat esiin vain osan julkaisijan tuottamasta materiaalista. Asiasanojen tuplaantumisongelma on sekin edelleen ratkaisematta. Sekin on hoidettava uudistuksen yhteydessä tai sitä ennen.

Pitkän linjan ryhdistysprojekti, jossa on korjattu linkkejä, aineiston valintaa, kategorioita, luokituksia ynnä muuta keskittyy vuonna 2024 luokitusten tarkastukseen.

Uusien linkkien luettelointi jatkuu kuten aiemmin.

Yhteistyö Kirjastot.fi:n yhteisissä teemaprojekteissa, kirjallisuusupokkeessa, Tiedonhaun opastuksessa ja uutiskirjeiden, erityisesti Tiedonhaun uutiskirjeen, kanssa jatkuvat.

Tiedonhaun opastus 2024

(riippuvainen Kysy kirjastonhoitajalta -palvelun toimittajatilanteesta)

Tiedonhaun opastus on avoimesti verkossa käytettävissä oleva perusopas tiedonhakuun ja tiedonlähteiden arviointiin.

Tiedonhaun opastuksen sisältö päivitetään.

Tiedonhaun uutisruutua testataan vuonna 2024. Siinä esitellään tiedonhaun vinkkejä, tiedotetaan uutiskirjeistä sekä uusista kokoelmista Makupalat.fi:ssä ja Kysy kirjastonhoitajalta -palvelussa sekä ajankohtaisista sisällöistä. Ruutu näkyy Tiedonhaun opastus -kokonaisuudessa sekä Tiedonhaku-sivulla.

Tiedonhaun uutiskirje 2024

(riippuvainen Kysy kirjastonhoitajalta -palvelun toimittajatilanteesta)

Tiedonhaun uutiskirje esittelee erityisesti tiedonhaun ammattilaisille hyviä tiedonlähteitä. Se on avoimesti tilattavissa.

Tiedonhaun uutiskirjeen toimitus jatkuu. Vuoden 2023 syksyllä uutiskirjeitä tehtiin yhteistyössä muiden toimijoiden, Sukututkimusseuran ja Kansallisarkiston kanssa. Tämä oli hyvä tapa ja sitä jatketaan mahdollisuuksien mukaan muutaman kerran vuodessa.

Tiedonhaun uutiskirjeen arkistoa, johon kirjeet tallennettu myöhempää hyödyntämistä varten, nostetaan edelleen esiin tietopalvelutyön opastuksessa ja Tiedonhaun opastus -osion Tiedonhakutehtävissä.

Musiikkipalvelut

Musiikkikirjastojen vinkki- ja verkkopalvelufoorumi Musiikkikirjastot.fi jatkaa vuonna 2024 kirjastojen asiakkaiden palvelemista vinkkaamalla, tiedottamalla, kokoamalla ja tuottamalla musiikkietoa yhteiseen käyttöön ja levitykseen.

Musiikkikirjastot.fi tuottaa saavutettavaa sisältöä suoraan asiakkaille, sosiaaliseen mediaan, verkkokirjastoihin ja ammattilaisjakoon. Yhdessä VAKEn viestinnän kanssa kehitetään tiedotusta ja printtiaiaineistoja, ja panostetaan näkyvyyteen aineistojen ääressä ja kirjastojen infotv-näytöillä.

Kirjastojen musiikkipalveluiden näkyvyyden edistämiseksi tehdään yhteistyötä asiakkaiden, kirjastokentän, AKE-kirjastojen, Finna-kirjastojen, Suomen kirjastoseuran, Suomen musiikkikirjastoyhdistyksen, musiikkiaineistojen varastointiryhmän ja muiden toimijoiden kanssa.

Musiikkikirjastot.fi-palvelun suunnittelijan työtä täydentää ympärivuotinen ulkoa hankittu musiikkijournalismi, ja tuotantoa lisätään aiempaa moniulotteisemmaksi. Eri musiikkialueita käsitteleviä tekstisisältöjä julkaistaan kirjastolähtöisissä blogeissa Levyhylyt ja Musiikki kuuluu kaikille. Näitä sisältöjä levitetään Musiikkikirjastot.fi:n ja yhteistyökumppaneiden käyttämällä sosiaalisen median kanavilla Facebook, Instagram, LinkedIn ja X (entinen Twitter).

Musiikkikirjastoyhdistyksen ammattilehteä Intervalli julkaistaan Musiikkikirjastot.fi:n yhteydessä sijaitsevalla kotisivulla ja kirjastoblogissa Musiikki kuuluu kaikille.

Fono.fi ja ”Tempo-Finna” -projekti

Fono.fi-palvelu pidetään toistaiseksi julkisena. Sitä korvaavan ”Tempo-Finna” -palvelun toteutus käynnistyy vuoden 2024 aikana. Vuonna 2023 mallinnettiin tietovirtoja ja testattiin Yle Arkiston Tempo-palvelun dataa. Lisäksi edistetään seudullisten Finna-musiikkisivujen palveluita. Levyhylyt-blogin artikkelien indeksointia Finnaan pyritään edistämään. Toteutumisaikatauluihin vaikuttaa suoraan VAKEn tekniikkatiimin resurssit ja Yle Arkiston datakehitys.

Kirjastot.fi-sisältöyhteistyö

Yhteistyö Kirjastokaistan kanssa jatkuu Musiikkikirjastot.fi:n musiikkivinkkauksella. Videosarjaa Löytöretki levyhylyihin tuotetaan lisää vuonna 2024. Osa Levyhylyt-blogin julkaisuista tuotetaan mahdollisuuksien mukaan ruotsiksi käännettynä, yhteistyössä Biblioteken.fi:n kanssa.

Musiikkikirjastot.fi on tarpeen mukaan mukana kehittämässä Makupalojen musiikkisisältöjä ja Kysy musiikista -palvelun verkkokirjastonäkyvyyttä.

Koulutustilaisuudet ja messut

Musiikkikirjastot.fi on esillä mahdollisuuksien mukaan esimerkiksi Educassa ja kirjastoalan erilaisissa koulutustilaisuuksissa, kuten VAKE-etäkahvit, AKE-tapaamiset, Finna-kehittämisen tilaisuudet ja Suomen musiikkikirjastoyhdistyksen perinteinen kevätseminaari.

Ammattipalvelut

Tilastot.kirjastot.fi: tilastointia päivitetään yleisten kirjastojen tilastotyöryhmän esitysten pohjalta. Vuoden 2023 yleisten kirjastojen talous- ja toimintatilastot tallennetaan Tilastot.kirjastot.fi-palvelun Kitt2-tilastotietokantasovellukseen ja julkaistaan siellä. Tilastot.kirjastot.fi-palvelua pidetään VAKE:n toimesta tuotannossa, kunnes AVI:n tilaama uusi tilastotietokantasovellus saadaan tuotantoon. Tilastojen visualisointi on toteutettu Power BI -alustalla ja visualisoinnin ylläpidosta vastaa AVI.

Raportointipalvelu: palvelu toimii kirjastopalveluiden vaikuttavuuden arvioinnin BI-työkaluna. Palvelu tuottaa lainausdatan ja maantieteellisen sosioekonomisen datan pohjalta kirjastopalveluiden vaikuttavuuden analyysiä. Vuoden 2024 kuluessa Raportointipalvelua laajennetaan Koha-kirjastoihin. Pilotointi pyritään tekemään vuoden 2023 loppupuolella. Kirjastojen vaikuttavuusalueita sekä kysyntä ja tarjontaan arvioivaa laskentatapaa kehitetään edelleen (mm. kellutuksen vaikutus, lainaajien sosioekonominen profiiliin tarkempi hyödyntäminen). Lainaaajien taustatiedot saadaan Tilastokeskuksen Väestötietokannasta. Kirjastotoimipisteiden pysyvät

tunnisteet Raportointipalvelua varten tallennetaan Kirkantaan. Kaikkien Raportointipalvelua käyttävien kirjastojen pidetään yhteisiä webinaareja.

Vaikuttavuus.kirjastot.fi: sivustoa pidetään edelleen julkisena, koska sen sisältämä tieto ei ole juurikaan vanhentunut. Sisällön päivittämisestä ei ole suunnitelmia, mutta sinne pyritään mahdollisuuksien mukaan julkaisemaan uusia artikkeleita. Sivustolla esitellään mm. kirjastojen kansainvälisiä ja kansallisia hyöty- ja vaikuttavuustutkimuksia ja tilastojen raportointityökaluja kehittämisen ja strategisen johtamisen välineenä.

5. Viestintä

Valtakunnalliseen kehittämistehtävään liittyvää viestintää toteuttavat kaikki Kirjastot.fi-palvelut omien sisältöjensä osalta. Viestinnänsuunnittelijan tehtävät koostuvat emosivuston ylläpitoon ja neuvontaan liittyvästä toiminnasta, yhteistyökumppaneiden kanssa toteutettavasta viestinnästä ja tapahtumista sekä valtakunnallisen erityistehtävän toteuttamisessa tarvittavasta viestinnästä.

Kirjastot.fi-emosivuston kehittäminen

Vuoden 2024 aikana Kirjastot.fi-sivuston ammattiosioon kootaan materiaalia kirjastojen demokratiahankkeiden ja aktiivisen kansalaisuuden tukemisen tiimoilta. Yhteistyössä Suomen kirjastoseuran ja Kuntaliiton kanssa pyritään luomaan tietopankki, joka tukee moninaisuuteen liittyvää työtä, turvallisuutta ja varautumista kirjastoissa.

Monikielisen kirjaston sivut Kirjastot.fi:ssä uudistuvat. Osioon luodaan selkeästi loppuasiakkaalle ja kirjastoammattilaisille tarkoitetut polut. Yhteistyössä Helmetin ja Finnan kanssa tutkitaan, miten Finna-ympäristöön voidaan luoda Monikielisen sivu, joka on liitettävissä kaikkien Finna-käyttöliittymien osaksi. Tässä yhteydessä tutkitaan myös muiden valtakunnallisten verkkoaineistojen Finna-käyttö niin, että evästekäytännöt sekä päivittymiseen liittyvät ratkaisut saadaan sujuviksi.

Vuoden 2024 aikana yhteistyötä Kansalliskirjaston kanssa tiivistetään. Tavoitteena on, että Kirjastot.fi-perheen sisällöt löytäisivät aikaisempaa sujuvammin kirjastojen sivuille.

Kuntien yhteisen e-kirjaston siirtyessä Kansalliskirjastoon sovitaan yhteistyöstä viestinnän osalta. Tarvittaessa Kirjastot.fi:n työvälineitä voidaan käyttää kirjastoille viestimisessä ja viestinnänsuunnittelija auttaa e-kirjaston viestintää alan tavoittamisessa.

Kirjastot.fi-palveluperheen markkinointi

AKE-kirjastoille on tuotettu kirjastoalan perehdytyspaketti, jota toivotaan kuntien ja kirjastojen käyttävän omilla perehdytysmateriaaleissaan. Pakettiin sisältyy ohjaaminen Kirjastot.fi:n sivuille ja näkyvä mahdollisuus tilata uutiset ja ilmoitukset. Kirjastot.fi-perheen sisältöjen markkinointiin käytetään oman järjestelmän viestejä sekä sosiaalista mediaa.

Vuoden aikana järjestetään tarpeen mukaan etäkahvihetkiä eri palvelujen mahdollisuuksista helpottaen kirjastotyötä.

Resurssitilanteesta riippuen osallistutaan yhteistyökumppaneiden tapahtumiin ja koulutuksiin.

Tapahtumat ja kumppanuudet

Kirjastot.fi osallistuu EDUCA 2024 opetusalan messuille yhdessä ERTE Seinäjoen erityistehtävän, Monikielisen kirjaston ja HELMET-kirjaston kanssa koordinoiden osaston toiminnan.

Vuoden 2024 kirjastopäiville toteutetaan yhdessä Suomen kirjastoseuran, Yleisten kirjastojen neuvoston, Aluehallintoviraston kirjastotoimen sekä Kuntaliiton kanssa osio, joka tarjoaa kirjastoissa työskenteleville mahdollisuuden vertaistukeen maalittamisen, vihapuheen ja muiden epäsuotavien ilmiöiden osalta. IFLA:n aikanaan tuottaman Kirjastotyön eettiset periaatteet -asiakirjan tarkistus ja päivitys tehdään yhdessä Kirjastoseuran kanssa. Asiakirjan avulla pyritään antamaan selkänöjää hankalien asiakastilanteiden ratkomiseen. Tarpeen mukaan aktiivisen kansalaisuuden tukemiseen liittyvien etäkahvien avulla keskustellaan kirjastojen tarpeista yhteisille kannanotoille.

Mediataitoviikko järjestetään helmikuussa 2024. Kirjastot.fi on viikon yhteistyökumppani tarjoten sivuston sisältöjä viikon materiaalipankkiin, artikkelin viikon lehteen sekä osallistuen kirjastoille suunnattavaan tiedotukseen. Biblioteken.fi tuottaa myös ruotsinkielistä vinkkausta.

Muihin tapahtumiin osallistumisesta päätetään tapahtumien teemojen ja yksikön resurssien puitteissa.

Valtakunnallinen kirjastoalan yhteistyö

Kirjastot.fi:n viestinnänsuunnittelija tukee Yleisten kirjastojen neuvoston viestintää. YKN:n sivusto ja asiakirjat sijaitsevat Kirjastot.fi-sivustolla ja toiminnan suunnittelua tehdään Helsingin Teams-alustalla.

Viestinnänsuunnittelija osallistuu AKE-kirjastojen yhteistyöhön osallistumalla etätapaamisiin ja Liboppi.fi-oppimisalustan sisältöjen suunnitteluun.

Markkinointimateriaalit

- Kirjastot.fi ja Biblioteken.fi yleisö- ja ammattilaisesisitteet sisältäen kaikki palvelut
- Kirjanmerkkejä kirjastoissa jaettavaksi
- Kirjastojen sivustoille tarjottavat bannerit eri palveluista ja intra-sivustoille valtakunnallisista ammattipalveluista
- Sosiaalisen median kuvamateriaalit eri palveluista
- Messutapahtumissa tarvittavat materiaalit tilaisuuden vaatimusten mukaisesti sekä kirjastoille toimitettavat roll-upit palvelukohtaisesti tarpeen mukaan

Kansainvälinen viestintä

Vuoden 2024 päätavoitteina ovat näkyvän kansainvälisen viestinnän uudelleenelävöittäminen sekä käytettävissä olevien resurssien uudelleen arviointi. Ulkomaiselle kirjastokentälle tapahtuvan viestinnän pääkanavina ovat edelleen Libraries.fi-sivusto sekä sosiaalisen median kanavat.

2024 jatketaan edellisvuosina luotujen viestintäkanavien kehittämistä sekä selvitetään uusia kanavia sosiaalisen median viestintään. Aikaisemmin pääviestintävälineenä sosiaalisessa mediassa toiminut Twitter on omistajavaihdoksen ja X:ksi muuttumisen myötä menettänyt osan jalansijastaan kansainvälisen kirjastokentän pääviestintäkanavana, joten Public Libraries Finland:n sosiaalisen median kanavia arvioidaan vuonna 2024 uudestaan.

Libraries.fi-sivuston sisältöjä käydään läpi ja ajantasaistetaan tarvittaessa. Lisäksi sivuston uutisosiolle kehitetään uutta toimitusmallia vuoden 2024 aikana. Myös tauolla ollut Kirjastouutisia maailmalta -uutiskirje herätetään henkiin ja sen toimittamista kehitetään.

Syksyllä 2021 käynnistynyt kerran kuussa Teams:ssä järjestettävä IFLA:ssa ja muissa kansainvälisissä järjestöissä toimivien suomalaisten kirjastolaisten ryhmää jatketaan vuonna 2024 ja sen toimintaa pyritään avaamaan entisestään. Vuonna 2023 ryhmään on kutsuttu aktiivisemmin myös kansainvälisistä asioista kiinnostuneita, eikä ryhmään kutsumista ole enää rajattu kansainvälisissä järjestöissä toimiviin henkilöihin. Tätä ryhmän avaamista jatketaan vuonna 2024.

Kansainvälisiltä kirjastolaisilta saapuneita suoria kyselyitä sekä vierailu- ja esittelypyyntöjä saapuneet vuonna 2024 edellisvuosia enemmän. Yhteydenottojen ja esittelypyyntöjen määrä kasvoi tasaisesti jo vuonna 2023, ja vuonna 2024 yhteydenottojen määrän odotetaan vähintäänkin pysyvän samalla tasolla. Suorien yhteydenottojen määrä otetaan huomioon kansainvälisen viestinnän kokonaisresursseja arvioitaessa.

Vuonna 2023 kansainvälisen viestinnän osuutta Valtakunnallisessa kehittämistehtävässä laskettiin 0,2 henkilötyövuoteen, joten vuonna 2024 arvioidaan kansainvälisen viestinnän volyyymiä ja käytettävissä olevia resursseja tämän mukaisesti.

6. Kaukopalvelu

Kaukopalvelu kuuluu Helsingin kaupunginkirjaston Valtakunnallisiin kehittämispalveluihin. Kaukopalvelu on kirjaston asiakkailleen tarjoama peruspalvelu.

Kaukopalvelu tilaa kaukolainoja kaupunginkirjaston asiakkaille Suomesta ja ulkomailta. Helmet-kirjastojen lähettävä kaukopalvelu hoidetaan keskitetysti Helsingin kaupunginkirjaston kaukopalvelussa. Lisäksi kaukopalvelu tarvittaessa välittää kaukolainoja ja jäljenteitä ulkomaisista kirjastoista muille kotimaan yleisille kirjastoille. Kaukopalvelu tekee myös yhteistyötä Monikielisen kirjaston kanssa, eli kerää ja lähettää Monikielisen kirjaston aineistoista siirtokokoelmia muille yleisille kirjastoille. Vuonna 2024 kaukopalvelu jatkaa toimintaansa normaaliin tapaan.

Kaukopalvelu osallistuu mahdollisiin työn kehittämiseen liittyviin koulutuksiin ja tapahtumiin. Esittelemme myös kaukopalvelun toimintaa tarvittaessa sidosryhmillemme. Kaukopalvelu jatkaa yhdessä Monikielisen kirjaston kanssa Monikielisen kirjaston siirtokokoelmien esittelyä ja opastamista sidosryhmille.